داکتر راضیه بهار قریشی

۲۰۲۲/۱۱/۲۰

تشریح طبی «کوما» در قاموس کبیر افغانستان

•کوما (coma) عبارت از یک وضعیت ناخودآگاهی است که در آن مریض توانایی عکس العمل در مقابل تنبیهات خارجی و نیازهای داخلی را نمی داشته باشد، گرچه حرکات عکسوی و وضعیتی موجود بوده میتواند .

#اسباب

•بحیث اختلاط اختلالات جدی سیستم عصبی مرکزی
•اختلاجات
•هایپوترمیا
•اختلالات متابولیک
•آفات ساختمانی دماغی که سبب اختلال عمکرد دو طرفه نصف کره های دماغی یا اختلال در reticular activating systemشده باشد.
•آفات کتلوی (mass lesions) یک طرفه با فشرده شدن ساق دماغی

#ارزیابی_و_اهتمامات_عاجل

•اهتمامات تشخیصیه و مدیریت مریضان کوما باید بصورت همزمان صورت گیرد. تداوی حمایتی برای حفظ تنفس و فشار خون آغاز گردد .
•در هایپوترمیا تمام علایم حیاتی معدوم بوده و تمام این مریضان باید قبل از ارزیابی انزار گرم ساخته شوند .
•مریض باید در وضعیت جنبی قرار داده شود طوریکه رأس مریض قسماً در حالت بسط بوده، دندانهای مصنوعی برداشته شده و افرازات با سکشن پاک شود. در صورت نیاز airway تطبیق گردد .
•سمپل خون بخاطر تعیین سیروم گلوکوز ، الکترولیتها، سویه کلسیم، گازات شریانی، تست های عمکرد کلیوی و کبدی و معاینات توکسیکولوژیک نظربه ضرورت گرفته شود .
•دکستروز 50(g 25) %، نالوکسان (0.4-1.2 mg) و تیامین (100 mg) بدون تاخیر از طریق وریدی تطبیق گردد .
•معلومات بیشتر از پایوازان مریض درباره تاریخچه مریض، محیط ماحول آغاز کوما و وقوعات متعاقبه حاصل گردد .
•شروع آنی کوما نشاندهنده خونریزی تحت عنکبوتیه، ستروک ساق دماغ یا خونریزی های داخل دماغی است، در حالیکه آغاز و انکشاف بطی در سایر آفات ساختمانی و کتلات دماغی دیده میشود .
•معاینه CT scan عاجل رأس بدون کانترست مستقیماً در شعبه عاجل اجرا گردد، تا خونریزی های داخل دماغی، تفتق دماغی یا سایر آفات ساختمانی تشخیص گردد که شاید به مداخلات غیرجراحی نیاز داشته باشد .
•اسباب متابولیک کوما در صورت که intoxication حاد یا دلیریوم تهییجی موجود باشد مدنظر باشد .
•در معاینات فزیکی عکس العمل مریض مقابل تنبه دردناک، حدقات و عکس العمل آن مقابل روشنی، عکس العمل تماس با قرنیه توسط پارچه گاز معقم، موقعیت چشم ها و حرکات آن با تدور منفعل رأس و تنبه با آب سرد و تنفس مریض ارزیابی شود .

#الف .عکس العمل مقابل تنبه دردناک

•دور ساختن هدفمند اعضا در مقابل تنبه دردناک نشاندهنده سلامتی وظیفوی طرق حسی از عضو و طرق حرکی به عضو مربوطه میباشد .
•معدومیت یکطرفه عکس العمل ها با وجود وارد نمودن دوطرفه تنبه ها نشاندهنده آفت قشری نخاعی بوده و معدومیت دوطرفه نشاندهنده ماوفیت ساق دماغی، آفات دو طرفه طرق اهرامی یا عدم عکس العمل psychogenic میباشد .
•وضعیت decorticate (قابضه) در آفات کپسول داخلی و rostral cerebral peduncle دیده میشود و وضعیت decerebrate(باسطه) در اختلال عمکرد یا تخریب midbrain و rostral pons دیده میشود .
•وضعیت decerebrate بازوها مترافق با شلی یا عکس العمل ضعیف قابضه در پاها نشاندهنده صدمه وسیع ساق دماغی که بطرف حدبه در سویه trigeminal انکشاف نموده باشد، است .

به صفحهٔ قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند

#ب .یافته های عینی
1.حدقات
•پروسه مرضی در هایپوتلاموس سبب Horner syndrome یکطرفه شده درحالیکه ماوفیت دو طرفه diencephalicیا آفات تخریبی حدبه سبب حدقه های کوچک اما عکس العمل پذیر میشود .
•توسع حدقوی عین طرف آفت بدون عکس العمل مقابل روشنی با فشرده شدن زوج سوم قحفی مثل تفتق uncal واقع میشود .
•در اکثریت انسفالوپتی های میتابولیک حدقات کوچکتر از حالت نورمال بوده اما در مقابل روشنی عکس العمل نشان میدهد. در تسممات اتروپین و scopolamine حدقات ثابت و متوسع بوده و در تسممات opioid ها کوچک (pinpoint)و عکس العمل پذیر میباشد .
2.عکسه قرنیه
•تنبه قرنیه با تماس پارچه گاز معقم یا پنبه سبب عکسه پلک زدن میشود .
•معدومیت یکطرفه عکسه قرنیه نشاندهنده صدمه به حدبه عین طرف یا نقیصه trigeminal میباشد.
•ضیاع دوطرفه عکسه قرنیه در آفات بزرگ حدبه یا در کومای عمیق فارمکولوژیک دیده میشود.
3.حرکات چشم ها
•انحراف مزدوج چشم¬ها به یک طرف نشاندهنده موجودیت آفات عین نصف کره دماغی، آفات حدبه طرف مقابل یا ادامه اختلاج با منشأ نصف کره مقابل میباشد.
•آفات mesencephalon سبب انحراف سفلی هردو چشم میشود. انحراف غیر مزدوج عینی در کوما نشاندهنده آفت ساختمانی در ساق دماغ است، مگراینکه دوبینی قبلی وجود داشته باشد .
•عکس العمل oculomotor با تدور منفعل رأس در مقابل تنبه آب سرد اذن باهم مرتبط بوده و مکمِل هم اند .
•در انحطاط قشری نزد مریضان با کومای خفیف، عکسه oculocephalic تشدید شده در حالیکه در آفات ساق دماغی، عکسه oculocephalic نظربه ساحه آفت مختل یا معدوم میباشد .
•در کومای میتابولیک عکسات oculocephalic و oculovestibular در مراحل ابتدائی حفظ شده میباشد .
#ج .طرز تنفس مریض
•تنفس cheyne-stokes (که در آن تنفس های عمیق با صفحات اپنی تعقیب میشود) در بیماریهای دو طرفه نصف کره های دماغی یا diencephalic یا اختلالات میتابولیک دیده میشود .
•فرط تهویه عصبی مرکزی در آفات tegmentum ساق دماغی، تنفس apneustic (که در آن وقفه های واضح اخیر شهیقی دیده میشود) نشاندهنده صدمه در سویه حدبه) ناشی از انسداد شریان (basilar بوده و تنفس atactic (شکل کاملاً غیر منظم تنفس که با تنفس های و سطحی بشکل متناوب دیده میشود) نشاندهنده آفات tegmentum سفلی حدبه و بصله میباشد .
#کومای_ناشی_از_آفات_ساختمانی_دماغی
•کتلات supratentorial سبب مختل شدن عمکرد دماغی شده که در ابتدا نزد مریض علایم اختلال عمکرد نصف کره دماغی مثل فلج یکطرفه موجود بوده که با پیشرفت و عمیق شدن کوما عمکرد دماغی بصورت پیشرونده ی مختل شده سبب ایجاد علایم میشود که نشاندهنده تخریب rostocaudal است. مریض ابتدا گیچی داشته سپس stuporeus شده و بالآخره به کوما میرود. تنفس مریض به شکلcheyne-stokes ، حدقات کوچک عکس العمل پذیر، و ابتدا مقابل درد عکس العمل پذیر بوده سپس decorticated میشود. با پیشرفت اختلال عصبی حرکی وضعیت مریض decerebrated، تنفس شکل فرط تهویه مرکزی، حدقات متوسط و ثابت، و عکسات oculocephalic و vestibulocephalicمختل یا معدوم میشود. بالآخره تنفس مریض غیر منظم شده و توقف مینماید و حدقات متوسع میشود .
•در آفات subtentorial (ساق دماغ) شعور مریض آناً مختل میشود. آفات فشرده شدن ساق دماغی خصوصاً خونریزی های دماغی با پروسه های داخل پرانیشیمی از نظر کلینیکی شاید تفریق پذیر نباشد .
•بصورت عموم در صورت مشکوک شدن به آفت ساختمانی در صورتیکه یافته ها نشاندهنده آفت موضعی باشند، CT scanدر ابتدا به عوض lumber puncture بخاطر جلوگیری از فتق دماغی اجرا گردد .
#کومای_ناشی_از_اختلالات_میتابولیک

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولـئ

•درینصورت نزد مریضان به عوض علایم ضیاع عمکرد یک سویه خاص دماغی، علایم ماوفیت وسیع و متناظر عصبی موجود میباشد، گرچه هایپوگلایسیمی سبب نقایص موضعی یا یکطرفه شده میتواند. عکس العمل پذیری حدقات معمولاً حفظ شده میباشد .

•مریضان کوما باencephalitis ، meningitisیا خونریزی تحت عنکبوتیه کمتر سبب علایم موضعی عصبی میشود، گرچه شواهد کلنیکی تخریش سحایا بعضاً بسیار وصفی در مریض کوما دیده میشود. معاینه مایع دماغی شوکی در تشخیص دقیق این مریضان کمک کننده است.

•در کومای ناشی از اسکیمیای دماغی معدومیت عکسه روشنی حدقات یا عکسه قرنیه در 72 ساعت نشاندهنده انزار خراب است .

•تداوی انسفالوپتی میتابولیک مربوط به تداوی علت زمینه ئی است در صورت که علت آن نامعلوم باشد، تمام دواها به استثنای دواهای مهم و ضروری قطع گردد .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ